NOGLE LØBER TØR...

CERES
BYEN & BRYGGERIET

www.royalbeer.dk

FASTE FORHOLD

GREGERSEN

SAGAEN

AARHUS TEATER STORE SCENE 17.02.06 VERDENSPREMIERE

Kristine Nørgaard · Claes Bang

Velkommen til føljeton på Aarhus Teater. Med forestillingen *Visse Hensyn* tog Aarhus Teater i 2005 hul på en teater-føljeton skrevet efter Christian Kampmanns populære firebindsfortælling om familien Gregersen. I 2006 præsenterer vi *Faste forhold* som efterfølges af *Rene linjer* og *Andre måder*. Gregersen Sagaen strækker sig over 20 år, fra 1954-1974. Med fortællingen om familien Gregersen ønsker vi at belyse en periode. Ikke bare som et nostalgisk tilbageblik, men fortalt med moderne virkemidler på scenen i dag. Hvad skete der og hvad lærte vi? Kan vi bruge tidligere generationers erfaringer som pejlemærker for nye tider – fremtiden?

SIDSTE GANG I FAMILIEN GREGERSEN

Første del i sagaen om familien Gregersen, *Visse Hensyn*, begynder i påsken 1954 hos den velhavende familie Gregersen og ender samme sted nytårsaften 1957. Familien har lige fået ny husholderske Fru Hvidt fra Jylland.

Øverst i det patriarkalske familiehierarki møder vi direktør, Mogens Gregersen og ved hans side den, efter tidens ånd, hjemmegående hustru med kælenavnet Tilde – altid bekymret. Deres ældste søn Erik og hans elskede, forstående kone Marianne, begge studerende, sørger for arvefølgen med datteren Susanne. Som moderne mand er Erik naturligvis med til fødslen.

For den ældste datter Karen synes livet og kærligheden af skrøbeligere karakter. Efter et nervesammenbrud møder hun sit livs udkårne Jes, som efter flere forgæves forsøg endelig bliver præsenteret for familien i påsken '54. Jes' småborgerlige og spartanske livsindstilling viser sig at stå i skarp kontrast til Mogens Gregersens privilegerede livsførelse. Sammen flytter Karen og Jes til Vendsyssel for at bo tæt på seminariet, hvor Jes er i gang med en læreruddannelse.

Den mellemste søn Bo bliver student og efter flere år i seksuel vildrede, finder han sin seksuelle identitet som homoseksuel. Det forbliver dog en hemmelighed for familien. Efter studentereksamen flytter han til det mere frigjorte London for at gøre karriere.

Mens Bo springer ud som homoseksuel har de yngste søskende Rune og Maj deres seksuelle debut – sammen – i Paris, hvor de er på hemmelig rejse under dække af at være på cykeltur i Jylland. Herpå konkluderer Maj tilfreds: "Der er ting i livet, som man bare skal igennem. Ellers kan man ikke komme videre".

Med til familien hører også den tunghøre mormor, som til sin 70 års fødselsdag får fjernsyn og dermed verden ind i stuen og Tildes glamourøse jetsetsøster Bea og hendes mand Kjeld. Deres vennekreds tæller flere kendte, bl.a. filmdivaen Marina Corell. I den faste kreds omkring det Gregersen'ske spisebord indgår også Tildes veninde Tjumse og hendes mand Jørgen. Jørgen er ansat i Mogens Gregersens firma. Nytårsaften '57 får Jørgen et slagtilfælde, og Tjumse afslører overfor Bo, at hun i årevis har haft et forhold til hans far. Mens 50'erne udånder kan 60'erne snart tage sit første åndedrag.

I *Faste forhold* er ti år gået. De stilfærdige 50ere er for længst forbi. En ny tid med større politisk bevidsthed og forsøg med andre samlivsformer end de gængse præger hverdagen. Nu handler det om, hvordan de fem søskende prøver at holde på kærligheden, forny eller genfinde den.

Velkommen til 1968!

Anne Sofie Byder · Niels Ellegaard · Lisbet Lundquist · Claes Bang · Annika Johannessen · Henning Olesen · Jeanette Lindbæk Larsen · Lars Junggreen · Karen-Lis Ahrenkiel

OPRØRET DER MÅTTE KOMME

– OG DEREFTER SEJREDE AD HELVED' TIL

Da jeg for snart to år siden var til forfattermøde med Anders Fogh Rasmussen på Marienborg, sagde vores statsminister – ganske uprovokeret – til mig: "Jeg ved da godt at uden 60er-oprøret havde vi slet ikke haft det sjove samfund, vi har i dag!"
Det skulle man høre – midt under den "kulturkamp" imod de gamle venstreorienterede og 68ere, som han selv var ophavsmanden til.

Af **OLE GRÜNBAUM,** forfatter

Men det er jo så sandt, som det er sagt. Uden 60er-oprøret havde vi ikke haft fortovskafeer, diskussion om bøsseægteskaber foran alteret, så mange unge stærke kvinder, så megen global kultur i Danmark, så mange trosretninger og terapier, så mange slags restauranter, så mange ægteskaber mellem danskere og udlændinge – kort sagt, vi havde ikke haft det brogede liv og den individuelle frihed til selv at vælge sin seksualitet og sin livsstil.
For det var dét, det handlede om. 1950ernes samfund var ekstremt konformt og undertrykkende – og først og fremmest super kedeligt. Ligusterhæk, dåsemad, brylcreme og far i lænestolen med avisen, mens mor stod i køkkenet – og det mest outrerede hos forældregenerationen var ferierejsen til Mallorca med grisefest og "ulovlige" ferietabletter (amfetamin), som man dengang kunne købe i Spanien uden recept.
Og så var der det såkaldte alternativ, de kulturradikale, Poul Henningsen og hans arvtagere Klaus Rifbjerg og Jesper Jensen, som mente at den danske stat skulle forbyde amerikansk underholdningsmusik i radioen – mens urytmisk langhåret avantgarde-jazz var ok, ligesom oplæsning af uforståelige digte selvfølgelig skulle understøttes af opdragerstaten til folkets bedste.

Ak, ak, ak. Som ungt menneske (født i 1945, tyve år i 1965) sad man der og kunne ikke se frem til at skulle blive en del af dette. Sådan havde nogen det i al fald. Jeg var en af dem. Jeg var en af drømmerne, som ville have frihed. Frihed til at eksperimentere med mit liv. For når man forkastede det etablerede, og ikke kendte det gode liv endnu, måtte man prøve sig frem. Hvad ellers?

Og så var der verden. Mens jeg gik i gymnasiet opstod mange nye lande i Afrika og Asien, som det viste sig havde været ejet af England, Frankrig, Holland, Spanien og Portugal, og drevet som slavelejre. Mens vore forældre havde kæmpet for demokratiet imod nazismen og kommunismen, havde de samtidig haft denne indbringende slaveforretning i det fremmede!?
USA og Sovjet truede med at lægge jorden øde i en atomkrig og de fleste af dem jeg kendte, holdt hverken med amerikanerne eller russerne. Kunne der ikke bare blive fred.
Protesten startede helt tilbage i efterårsferien 1959, da jeg var 14 år, og jeg var ikke selv med, da den første "atommarch" gik fra Holbæk til København. Men jeg gik med kampagneemblem uden på anorakken og delte brochurer ud over hele Virum og Sorgenfri.

Søren Byder · Jeanette Lindbæk Larsen

OPRØRET...

Radiorådet, monopolets øverste instans, besluttede, at der ikke måtte vises billeder på tv af disse "udenomsparlamentariske" demonstranter! Vi snakker Danmark her, ikke DDR!
Så mens de første store samlinger af ungdomsoprørere samledes på gaderne, beskyttede man sig med sin kontrol af medierne.
Den holdt selvfølgelig ikke. Få år efter førte Ekstra Bladet, datidens avantgarde-avis, kampagne for at prævention skulle være et emne, som godt måtte omtales i medierne. Der var tusindvis af illegale aborter og senere abortrejser til Østeuropa. Der var bolignød og aborter. Det skrev Ulla Dahlerup sin debutroman om i begyndelsen af 60erne, som Klaus Rifbjerg rakkede ned under gulvtæppet i Politiken. Ulla skrev en artikel om at piger, som var over den seksuelle mindreårs-alder, skulle kunne få taget mål til pessar hos skolelægen. Det var i 1963 i bladet "Eksponent", et landsdækkende gymnasieblad, jeg var redaktør af. Forsiden var prydet med en tegning af Danmarks første psykedeliske kunstner, Nik Fenger, mens Arne Herløv skrev en artikel om marihuana, som ingen vidste hvad var.
Arnes og Ullas artikler førte til, at bladet blev forbudt på over halvdelen af landets gymnasier, og "Pessar-debatten" hærgede landets medier i månedsvis. Det kunne da ikke være rigtigt, at skoleelever havde et sex-liv, mente overlæger og skoleinspektører.

Hyklerne ville have os til at gå i deres fodspor, som Carl Holger i "Krøniken", men de var åbenlyst ikke lykkelige – så de havde ingen troværdighed. De havde kun den rå magt. Og vores held var nok, at de trods alt var blevet lidt bløde i det. Så de forkælede børn, os, fik lov at gøre oprør uden at blive slået ned som hunde.
Tak for det – sagde vi. Vi vil have langt hår, gå med bedstemors pels, høre indisk citarmusik, være buddhister og se vores fremtid i stjernerne – og knalde som vi har lyst til. "Why Don't We Do It In The Road?" sang Paul McCartney.
Lige pludselig cirka midt i 60erne vrimlede det med "protestsangere", "undergrundsmusik", nye stoffer at blive høj på, kollektiver, revolutioner og hvad ved jeg. Det var som om en længe undertrykt kultur pludselig kom frem fra skyggerne: urtemedicin, østlig filosofi, kristne mystikere, ur-kommunisme, landbrug uden giftstoffer, leve i pagt med naturen, ud med forbrugsræset, bliv høj, mand!
Vi drenge ville ikke være som vores far, vi ville ihvertfald ikke leve som ham – med lillemor gående derhjemme, og vores veninder ville ikke være lillemødre!

Men vi var i virkeligheden ikke så mange, der "droppede ud" i 1967, året der blev kendt for sin "Summer of Love" med "Flower Power", "Make Love, Not War" og psykedeliske tegninger og nye tøjmoder. Men vi skabte en trend, som det nuomdage hedder: Det blev in at være anderledes, prøve noget nyt, flippe ud, tage syre, dyrke "fri sex" osv.
Der var mange slags ringe i vandet. Studenteroprøret i 68 var en af dem. Hippiernes slogan var "Du laver verden om ved at lave dig selv om", mens studenternes slogan var "Løb kammerat. Den gamle verden er efter dig". Men mange af os stod med et ben i hver lejr. Thy-lejren var en sådan lejr – med to lejre. I den ene lejr det personlige oprør, grænseoverskridelsen, og i den anden den politiske kamp mod det borgerlige samfund og kapitalisterne. Blomsterbarn eller venstresocialist? Det var spørgsmålet. Og vi ved godt, hvem der sejrede. Det gjorde de alvorlige træmænd som Preben Wilhjelm, der ti år før havde kæmpet indædt mod "melodiradioen".
En samtidig sociologisk undersøgelse viser, at flertallet af studenter i 1968 var borgerlige! Men også borgerlige havde brug for at løse lidt op på den stramme maske – og i årtierne efter 60er-oprøret var det faktisk markedet meget mere end de venstreorienterede, der var den bedste ven af 60er-oprøret.
Kapitalismen var i krise i 70erne, og det var ungdomsoprøret og informationsteknologien (som blev drevet frem af gamle ungdomsoprørere) der reddede kapitalismen og gav Sovjetkommunismen baghjulet.
Markedet var meget bedre end politikken til at være motor for frihed til selv at vælge sin livsstil.
Og hvis man i dag, fyrre år efter ungdomsoprøret i 60erne, skulle tænke på en gammel forbenet fordomsfuld person, så er det (for mig i al fald) meget nemmere at tænke på en gammel venstreorienteret end på en bank- eller fabriksdirektør!
60er-oprøret har sejret i kulturen som en ny personlig frihed alle tager som givet, mens 68eren har vist sig at være fuld af fordomme og forbenethed. Den slags 68er, som per automatreaktion anser en bibliotekar for at være hæderlig borger og en forretningsmand for at være et andenrangs-menneske.

Når alt det er sagt, så var der en tendens i 60er-oprøret, som også har haft stor indflydelse, men som ikke har sejret endnu: det kollektive, netværket, subkulturen, græsrodsorganisationen.
Og det er måske den anden side af historien. Frie individer har også brug for samfund, bare en anden slags samfund end det offentlige og den gammeldags virksomhed. Vi har fået de frie individer, i al fald i livsstil om ikke i det indre (!) – men vi mangler stadig at udvikle samværsformer og styreformer, der svarer til at de enkelte er meget mere individualistiske end man var i Krønikesamfundet.
Dette er en af nutidens største udfordringer. Individerne har så nogenlunde fundet ud af det. Erhvervslivet går det ok med, men de politiske systemer er den mest antikverede del af det hele.
Vi kan godt finde ud af at vælge i vore liv. Men vi kan ikke så godt finde ud af at gøre ting sammen, så vi både bevarer det individuelle og gør noget stort sammen.
Det må blive et af hovedtemaerne for det næste ungdomsoprør – hvis det kommer.

Ole Grünbaum har for nylig udgivet to bøger, som begge behandler ungdomsoprøret i 60erne. *"Bar røv i 60'erne – dengang verden stod på skrå eller osse var det mig der var skæv"* (2005) er erindringer fra 60erne og *"Farvel til Krønikesamfundet – fortællinger fra den danske metropolis"* (2004) er et forsøg på at diagnosticere nutiden ved at trække en lige linje fra 60er-oprøret til i dag. Begge bøger er udgivet på People's Press.

DØTRE GENERATIONEN

(uddrag fra **Kirsten Jacobsen**:
Perlerne, Christian Kampmann – Hans tid, oprør og familien Gregersen.
Lindhardt og Ringhof 2004)

(...) Vi – i døtregenerationen – valgte malede bordplader, uden blomsterbuketter og dug. Maden kom direkte på bordet i gryden og panden. På umage tallerkener, med tilfældigt stålbestik, og vin drak vi af praktiske vandglas uden stilk. Vi holdt simpelthen ikke længere tanken om 'bord dæk dig' ud. Alt hvad der lugtede af mors mad blev kasseret: fyldt hvidkål; persillestegt kylling med agurkesalat og rabarberkompot; mørbradbøffer; tarteletter med hønsekødsfyld, farsbrød og jægergryde med dåsechampignons og cocktailpølser. Også søbemadens triste tid var helt omme.

Ind kom: alt godt fra havet, T-bonesteaks og Irma-Olsens vin. Masser af vin: præstetanker, Côtes de Provence og Okseblod. Og i kollektiverne: biodynamiske grøntsager, jordskokkefrikadeller, upolerede risretter og hjemmebagte, grove klidbrød.
Vi, som ikke ville være værtinder, troede, at det kvindelige pligtgen og perfektionistiske selvpineri kvaltes, før det fik lov at ånde på vores kind. Vi så det jo endegyldigt afgå ved døden hos alle, der var som vi selv. Vi forestillede os ikke, selv ikke i vores mest tredimensionale acid-rus, at noget fra denne periode kunne genopstå i det næste årtusinde hos vores døtre som chickt og retro.

Vi, som blev statsforsørgede eller selvforsørgende kvinder og mødre i 1970'erne, surfede væk på den hastigt stigende velstandsbølge. Vi ville ikke slås ihjel som minifruer, men være åbne, frie og vilde. Evige, esoteriske veninder over for vores børn og hinanden – og sågar vores ekskærester. Være dem, de andre ikke ville lege med.

En ny, hip konformitet var oprundet. Nu snoede indfarvede bønner og solsikkekerner, bånd og bændler sig om vores unge, glatte halse. Fingrene var kun rastløse, hvis der ikke var tjald nok til at tænde op i fælleschillummen, og vi gav Fandens oldemor i, at vi allerede da vidste, at de svageste led i kædedansen også var dem, der blev livsafhængige af rusen.
Kroppene blev hyllet i lilla og orange kattuntryk, gennemsigtige inderbluser med maskinbroderi, patchworknederdele, opsprættede cowboybukser, afghanerpelse, postfrakker, hjemmesyede velourjakker og posebukser med brogede borter.

Ud røg velproportionerede snedkermøbler, tegnet af gode danske arkitekter. Ind kom ølkasser, sansepølser og sækkestole i orange fløjl. Reproduktioner af de franske impressionister blev på væggene erstattet med plakater af heltene, Ho Chi Minh, Che Guevara og Mao. De undertrykte massers beskyttere. Troede vi (...).

Moderens nervøse hænder blev afløst af vores knyttede næver. Vi tog, med kunstneren Lene Adlers udtryk, 'brysterne i vore egne hænder', så vores voksenliv og kvindeliv kunne forme sig så fjernt fra moderens som overhovedet muligt ...

Anne Sofie Byder · Jens Zacho Böye

DEN TIBETANSKE DØDEBOG

Den tibetanske dødebog, blev første gang udgivet i 1927 af englænderen W. Y. Evans-Wentz, og har siden undergået talrige genoptryk, oversættelser, fortolkninger og transformationer. Det oprindelige tibetanske skrift indgår i en større skriftscyklus, der omhandler rituelle handlinger i forbindelse med døden, og beskrivelser af hvad døden medfører. Bogens tibetanske titel er, transkriberet, Bar do thos grol (udtales 'bardo thødøl'), som kan oversættes 'Udfrielse i mellemtilstanden ved at høre'. (...)

Siden er teksten kommet i forskellige nyoversættelser og ligger til grund for forskellige nyfortolkninger af dødebogen, hvoraf en af de meste prominente er Sogyal Rinpoches *The Tibetan Book of Living and Dying,* der er solgt i over 300 000 eksemplarer, oversat til adskillige sprog (heriblandt dansk) og blevet en 'New Age'-klassiker. En af Sogyal Rinpoches pointer, som deles af mange andre tolkninger, er, at *Den tibetanske dødebog* ikke kun omhandler døden (der jo i øvrigt ikke er at betragte som "død" i gængs vestlig forstand), men også livet. Hver dag, ja, hvert øjeblik, gennemgår man de tre grundbardoer, og hermed skematiseres livet som et evindeligt, mikro-kosmisk gennemløb af død, mellemtilstand og genfødsel med dertil hørende muligheder for udfrielse. (...)

Bogen udtrykker i det hele taget en overraskende og sofistikeret ontologi, som åbner op for et rigt felt af fortolkninger. Heri ligner den kunst. En af de mere bemærkelsesværdige tolkninger står den amerikanske LSD-guru Timothy Leary for. Sammen med Ralph Metzner og Richard Alpert genfortolkede han bogen i psykedelisk sammenhæng med bogen *The Psychedelic Experience: A manual Based on the Tibetan Book of the Dead,* som fik stor betydning for ungdomsoprørets eksperimenter med bevidsthedsudvidende stoffer.

LSD-trippet konceptualiseres gennem en terminologi hentet fra *Bar do thos grol,* og det anbefales at man under trippet får læst op fra *Den tibetanske dødebog,* for med størst åndeligt udbytte at navigere gennem stofoplevelsens voldsomme omorganisering af dagligdagsbevidstheden. Tanken er, at Den tibetanske dødebog i ligeså høj grad beskriver livet som døden. I en hvis forstand er *Bar do thos grols* budskab jo, at livet og døden ikke er andet end forskellige synspunkter, hvorfra samme spektrum eller kontinuum iagttages.

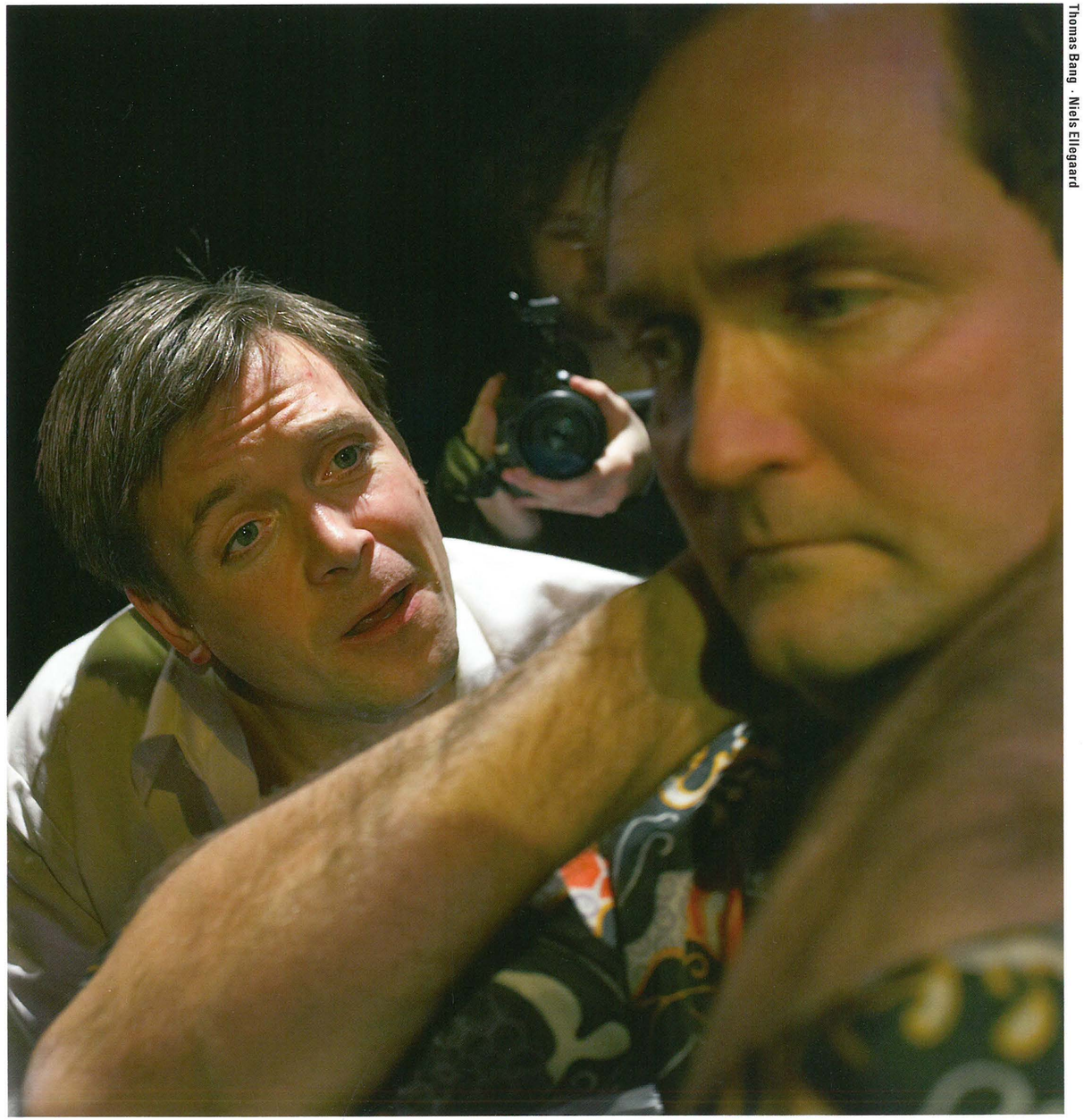

Thomas Bang - Niels Ellegaard

Gregersen Sagaen
Faste forhold

Et skuespil af
Peter Asmussen
frit efter
Christian Kampmanns
roman

Iscenesættelse
Christoffer Berdal

Scenograf
Nina Flagstad

Lysdesign
Kisser Rosenquist

Lyddesign
Jeppe Larris

Medvirkende:

Mogens
Henning Olesen

Thilde
Lisbet Lundquist

Karen
Annika Johannessen

Clara
Helene Remien
Veronika Maria Bach

Egon
Patrick Leth
Niels Burlund

Erik
Claes Bang

Marianne
Jeanette Lindbæk Larsen

Susanne
Ene Øster Bendtsen*

Bo
Niels Ellegaard

Rune
Søren Byder

Maj
Anne Sofie Byder

Mormor
Sensikvinde 1
Karen-Lis Ahrenkiel

Britta
Sarah Gottlieb

Jacob
Thomas Bang

Kirsten
Tina Corell
Kristine Nørgaard

Sixten Terne
Jens Zacho Böye

Tjumse
Merete Voldstedlund

Jørgen
Sensimand 1
Producer
Lars Junggreen

Bea
Inge Sofie Skovbo

Kjeld
Kurt
Sensimand 2
Lars Høy

Marina Corell
Sminkøse
Anne-Vibeke Mogensen

Fru Hvidt
Sensikvinde 2
Lene Tiemroth

Jes
Peter Jorde

Kameramand
Jesper Bonde Hansen

* 3. års elev på Skuespillerskolen v. Aarhus Teater

Kamera
Jon Noe Nygaard
Mikael Kern

Videoproducer
Jesper Rau

Videoteknik
Jonas Kongsbach

Forestillingsleder
Claus Mydtskov

Regissør
Trine Tue

Sufflør
Birgitte Hansen

Afvikling lyd/lys
Jeppe Larris
Sune Munk Schou

Kostumeansvarlig
Kirsten Themsen

Påklædere
Anne-Marie Bøttcher
Janne Kruse
Lars Ryegaard

Verdenspremiere Aarhus Teater Store Scene 17.02.06

Forestillingens varighed ca. 2 timer og 40 min. inkl. pause

Faste forhold,
2. del af Gregersen Sagaen
er baseret på
Christian Kampmanns roman,
udgivet af Gyldendals Forlag

Programredaktion
Trine Holm Thomsen
Agnete Krogh

Foto fra afsluttende prøver
Jan Jul

Program layout
Jørn Moesgård as

Tryk
EJ Graphic A/S

Teaterchef
Madeleine Røn Juul

Teknisk Chef
Jens Ravn

Økonomichef
Ralf Rudfeld

Marketingchef
Theis Petersen

Marketing
Agnete Krogh
Barbette B.C. Møller
Morten Daugbjerg
Jan Jul
Anne Lykke

Dramaturg
Trine Holm Thomsen

Scenen
Koordinator Lars Fog
Alex Sørensen
Bjarne Skram Jensen
Bjørn Ibsen
Karin Grouleff Christensen
Kent Vestergaard
Jacob Rosenberg
Jan Holm Nielsen
Morten Lund
Ole Gade Olsen

Smedeværksted
Jens Villesen
Svend Christensen
Lars Overgaard

Snedkersal
Bent Sørensen
Erik Wisler
Jens Andersen

Malersal
Anne-Marie Kjær
Michael Odgaard Andersen
Ruth Grønborg
Søren Thiim Harder

Rekvisitafdelingen
Rekvisitør Viggo Bay
Steen Jonassen

Skræddersal
Afdelingsleder Jeannet Alting
Anne Catrine Breiner
Birgit Byskov
Conni Møldrup
Gurli Radich Johansen
Henny Andersen
Ingrid Brande
Kirsten Bøgedal
Kirsten Themsen
Viggo Eriksen

Frisører
Afdelingsleder Britta Høxbro
Bente Hytte Rasmussen
Ellen Margrethe Nielsen
Lis Zesach Kesje

Lyd
Tonemester Kim Engelbredt
Andreas Alsing Carlsen
Jeppe Larris

Lys
Koordinator Peder Jacobsen
Bo Høgh Jensen
Jesper Ahnfeldt
Jonas Kongsbach
Sune Munk Schou

Teaterteknisk elev
Ditte Marie Winther

Danske Bank er sponsor for Gregersen Sagaen

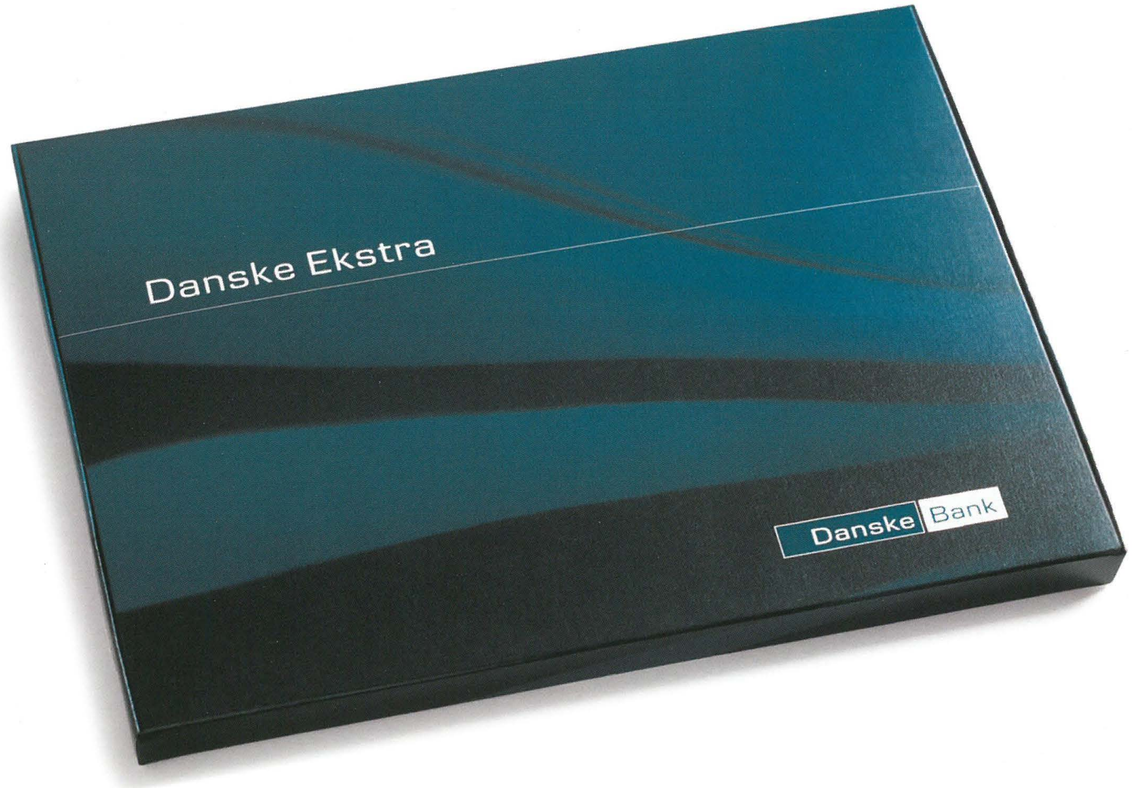

Spar tid og penge med Danske Ekstra

– en pakke med alt det, en bank kan gøre for at lette din hverdag.

For 25 kr. om måneden har du bl.a. mulighed for at få

- Visa/Dankort
- Danske American Express® Card
- Danske MasterCard Basis
- kredit
- attraktive rentesatser
- personlig rådgivning
- Danske Netbank og e-Boks
- vekslet valuta uden gebyr
- Kortstop-aftale.

Før vi tilbyder kort og kredit, skal vi vurdere din økonomi.

Kom ind og hør mere om Danske Ekstra

Danske Bank

SENSITRÆNING
– DEN FØRSTE T-GRUPPESESSION

JOHAN: - Hvorfor helvede sidder vi her? Det her er idiotisk! Vores tid er dyrebar! Hvor er den ansvarlige for det her såkaldte kursus?
BERTIL: - Ja, hvad er meningen med det her?
ERIK: Nu har vi siddet her i to timer, og der er ingen, som har sagt noget. Alle har været stille. Vi burde vel i det mindste præsentere os?
TRÆNEREN: (psykologen som leder gruppen) Svarer ikke. Han sidder stille og betragter de 12 deltagere i gruppen. Stemningen er knuget. En del vrider sig nervøst, nogen sidder med lukkede øjne, andre ser nysgerrige og forventningsfulde ud...

Dette er en ganske almindelig åbning af et sensikursus – i den såkaldte T-gruppe, som betyder træningsgruppe. Et kursus kan have mange deltagere, som deles i T-grupper med 8-12 deltagere i hver. Det meste af arbejdet på kurset foregår i T-gruppen. Derefter mødes samtlige T-grupper en eller to gange om dagen i et såkaldt storforum. I T-gruppen er det hvert enkelt individ og dets relation til sin gruppe, som er det centrale. I storforum er det de forskellige T-gruppers forhold til hinanden, som tages op og studeres. Samtidig gennemgår man i storforum på et teoretisk plan de praktiske erfaringer, som man når frem til i T-grupperne

Dette er den ydre ramme for et *individbaseret* sensikursus. Inden for denne ramme findes også, hvilket er meget centralt, en række forskellige praktiske øvelser – grupperne skal fx finde på et navn til sig selv, grupperne skal løse en planlægningsopgave (fx hvad man skal have med sig på en rejse til månen?), den skal planlægge at hjælpe en anden T-gruppe i dens arbejde på baggrund af at have observeret og stillet spørgsmål til gruppen.

Hver T-gruppesiddesession varer ca. 1½ time. Deltagerne befinder sig i et rum, adskilt fra omverdenen. De sidder sædvanligvis i en rundkreds, på stole eller direkte på gulvet. I hver T-gruppe findes en træner – en psykolog med speciel uddannelse i sensitræning.

Gruppen har ingen formel organisation. Ingen ledere er udvalgt. Der er ingen dagsorden eller noget program. Deltagerne går bare ind i rummet og sætter sig på stolene. *Den første T-gruppesession* plejer at være meget følelsesladet. Deltagerne studerer hinanden nervøst og forventningsfuldt. For det meste plejer de at være stille de første 15-20 minutter eller endnu længere, som om de alle venter på, at nogen skal tage et initiativ.

Pludselig sker der noget. En deltager kan ikke udholde utrygheden. Han bliver irriteret. Så åbnes sessionen næsten på samme måde, som vi viste med replikkerne ovenfor. Lederen, psykologen, forholder sig til at begynde med stort set passivt. Han siger ingenting. Dette provokerer mange deltagere og fremkalder let en åben aggressivitet i gruppen. På denne måde "tænder" gruppen på det videre arbejde. Der er nemlig opstået følelser i forbindelse med "Her og nu situationen", som hele tiden skal ventileres, dvs. hele tiden skal tales om. Det er det, vi mener med *arbejde* i gruppen.

Denne åbning af et sensikursus virker altid chokerende på deltagerne. Her sidder jo mennesker, fx veltilpassede direktører, som altid har været vant til at tage initiativ, at lede eller at ledes – kort sagt til at fungere i givne strukturer eller efter bestemte regler og i etablerede roller. Alt dette smadres nu på få minutter. Man har ikke længere nogen titel, ingen statussymboler, ingenting at klamre sig til i konfrontationen med andre mennesker. Kort sagt: et identitetstab, som kan være forfærdeligt at opleve.
Mange oplever nu, at hvad, de siger (for at bryde tavsheden og irritationen i gruppen), føles mærkeligt. De får en følelse af at have mistet sig selv, de rødmer, stammer og tier. Gruppen foretager nemlig sine vurderinger ud fra den situation, den befinder sig i og ikke ud fra om, det er direktøren eller styrelsesmedlemmet, den eller den, som taler. Den første T-gruppedag er derfor karakteriseret ved en febrilsk søgen efter en egen identitet i gruppen. Alle koncentrerer sig om sig selv.

Når så en deltager pludselig foreslår, at man skal præsentere sig for hinanden, så er der måske ingen, der lytter, eftersom deltagerne hver især er fokuserede på sit eget jeg. Og de, som allerede har sagt noget, har nogle gange en nærende fornemmelse af at have sagt for meget og er bange for at gå længere.

Jonas Kjelling og Åge Ramsby:
Kort rapport om sensitræning. Bonniers 1972
– oversat af Trine Holm Thomsen

Anne-Vibeke Mogensen · Inge Sofie Skovbo

Jens Zacho Böye · Lisbet Lundquist · Henning Olesen

1960'ERNE

I 60'erne bliver tanker frie. Pornoen og p-pillen legaliseres. Moden præges af jeans, lårkorte kjoler, palæstinensiske partisantørklæder og batik-farvet bomuld. Carmen Curlers tryller nye frisurer frem, og mændene lader hår og skæg gro. Østens mystik og euforiserende stoffer dyrkes. Danskerne tager på charterferie eller spænder campingvognen efter bilen og kører sydpå. Nye madvaner kommer til og rødvinsindtaget stiger. Vi får økonomisk velstand med højere lønninger og øget forbrug, lav arbejdsløshed og flere kvinder på arbejdsmarkedet. Der bygges broer, tunneller og motorveje. Vi får flere biler og kortere arbejdstid. På spolebåndoptageren spilles Beatles, Rolling Stones, Bob Dylan og Steppeulvene. Billeder af revolutionshelten Che Guevara pryder væggene på adskillige ungdomsværelser. TV bringer verden direkte ind i vores stuer. Familien Danmark sidder bænket ved fjernsynet for at se den første månelanding og chokeres over billeder fra Vietnamkrigen. Hele verden holder vejret i frygt for en atomkrig, da præsident John F. Kennedy i en direkte tv-tale giver ordre til en flådeblokade mod Cuba. Der er atommarcher og demonstrationer mod Vietnamkrigen. Blomsterbørn spreder budskaber om fællesskab, frihed og kærlighed. Ungdomsoprøret tager fart, og hippiebevægelsen breder sig til Danmark.

1960

19.02 Statsminister H.C. Hansen dør og afløses af Viggo Kampmann

06.03 Otto Brandenburgs *To lys på et bord* får en sidsteplads ved det danske Melodi Grand Prix

21.10 Den første atommarch Holbæk-København. Kampagnen mod Atomvåben stiftes i Danmark med det formål at stoppe dansk deltagelse i atomoprustningen og placering af atomvåben på dansk jord. Kampagnen arrangerer 4 marcher fra 1960-63

09.11 John F. Kennedy besejrer Richard Nixon i valget til USA's præsident

15.11 Ved folketingsvalget mister Retsforbundet og kommunisterne deres mandater, mens det nydannede parti SF får 11 pladser i det nye Folketing. Resultatet bliver en socialdemokratisk-radikal regering under ledelse af Viggo Kampmann

28.11 Det Danske Akademi stiftes på initiativ af forfatteren Karl Bjarnhof og kunsthistorikeren Christian Elling. Blandt medlemmerne er Kjeld Abell, Thorkild Bjørnvig, Karen Blixen og Tom Kristensen

Leif Panduros roman *De uanstændige* udkommer

1961

12.04 Russeren Juri Gagarin bliver det første menneske i verdensrummet da han sendes i kredsløb omkring Jorden i den sovjetiske satellit Vostok 1

16.04 Fidel Castro udråber Cuba til en socialistisk stat. Dagen efter begynder det amerikanske angreb i Svinebugten; Svinebugtaffæren. Angrebet afvises og betyder en politisk og moralsk sejr for Castro.

30.05 Valgretsalderen nedsættes efter en folkeafstemning fra 23 til 21 år. Et forslag om at sænke valgretsalderen til 18 år nedstemmes i 1969, men indføres siden i 1978

13.08 Den 45,1 km lange Berlin-mur påbegyndes på grænsen mellem Vest- og Østberlin for at standse den voksende flugt fra DDR til Vesten. Berlin-muren står som symbol på Jerntæppet mellem Vesten og Sovjetunionen, indtil den i 1989 væltes ved DDR's sammenbrud

Inge og Sten Hegelers leksikon om sex og kærlighed *Kærlighedens ABZ* udkommer. Bogens succes bliver så stor, at bogen må genoptrykkes i fire oplag i løbet af de første to måneder.

1962

11.06 Den sorte nationalistleder Nelson Mandela fængsles af apartheidregimet. I 1965 idømmes han fængsel på livstid. Mandela løslades i 1990, og fra 1994-99 fungerer han som Sydafrikas præsident

05.07 Algeriet bliver selvstændigt efter 8 års uafhængighedskrig mod Frankrig

03.09 Jens Otto Krag overtager regeringen med Per Hækkerup som udenrigsminister efter at statsminister Viggo Kampmann går af pga. sygdom

07.09 Et nyt ministerium for kulturelle anliggender oprettes med Julius Bomholt i spidsen

22.-28.10 Cuba-krisen bliver den kolde krigs alvorligste konfrontation mellem USA og Sovjetunionen, og bringer verden tættere på en atomkrig end nogensinde før. Krisen kulminerer, da et amerikansk spionfly afslører en rampe til affyring af offensive mellemdistanceraketter på Cuba. Hele verden holder vejret, da præsident John F. Kennedy i en direkte tv-tale giver ordre til en flådeblokade mod Cuba. Efter seks nervepirrende døgn afværges en krig da Sovjetunionen meddeler, at de vil rive baserne på Cuba ned

07.11 Karen Blixen dør

18.11 Videnskabsmanden Niels Bohr dør

Ernst Bruun Olsen får sit gennembrud med den samfundskritiske musical *Teenagerlove*, der opføres 180 gange på Det Kgl. Teater mellem 1962-66

I London dannes The Rolling Stones af Mick Jagger og Keith Richards

1963

23.03 Grethe og Jørgen Ingmann vinder det europæiske Melodi Grand Prix med Volmer Sørensens *Dansevise*

26.06 John F. Kennedy bruger i en tale til Berlins indbyggere de berømte ord: "Ich bin ein Berliner"

28.08 Ca. 250.000 borgerretsforkæmpere deltager i en march til Washington, hvor Martin Luther King holder sin berømte tale: »I have a dream«, hvor han fremsætter sin vision om et retfærdigt samfund uden raceskel. Året efter modtager han Nobels Fredspris.

01.11 Sydvietnams præsident Ngo Dinh Diem afsættes ved et CIA støttet kup og myrdes af egne generaler

22.11 Mordet på den amerikanske præsident John F. Kennedy sender chokbølger gennem hele den vestlige verden. Vicepræsident Lyndon B. Johnson overtager præsidentembedet

Bob Dylan får sit store gennembrud med antikrigsklassikeren *Blowin' In The Wind* på Newport Folk Festival

Ulla Dahlerup chokerer, i skolebladet Eksponent, med et forslag om at skolepiger skal kunne få taget mål til pessar hos skolelægen, uden forældrenes samtykke

1964

31.03 Militæret i Brasilien vælter præsident Joao Goulart og 20 års militærdiktatur begynder

25.04 Ukendte gerningsmænd saver hovedet af Den lille Havfrue. I jagten på »havfruemorderen« deltager bl.a. billedkunstneren Jørgen Nash

03.08 Tonkinbugtresolutionen vedtages af et stort flertal i USAs kongres. Resolutionen giver præsident Lyndon B. Johnson vide beføjelser til at optrappe USAs militære engagement i Vietnam.

26.11 Skuespiller Bodil Ipsen dør

Kina foretager sin første kernevåbensprægning

FN vedtager at udsende fredsbevarende styrker, bl.a. danske, til Cypern,

Ulla Dahlerup og repræsentanter for en række ungdomsforeninger kræver at der indføres seksualundervisning i folkeskolen

I Sovjetunionen bliver Nikita Khrusjtjov i oktober afsat ved et kup. Leonid Bresjnev bliver den ny leder af Sovjetunionen

Biblioteksloven vedtages og giver alle ret til gratis at kunne låne bøger.

Lotte Tarp optræder som den første topløse pige i Ekstra Bladet

1965

24.01 Winston Churchill dør

21.02 Den sorte amerikanske borgerretsforkæmper Malcolm X myrdes i Harlem, New York

USA begynder bombetogter mod Nordvietnam og Vietnam-krigen eskalerer

I Danmark demonstreres der for alvor mod Vietnamkrigen

Simone de Beauvoirs kvindebibel *Det andet køn (Le deuxième sexe,* 1949) udkommer i Danmark

Den over 200 år gamle roman *Fanny Hill – en glædespiges erindringer* frigives i Højesteret som utugtig

1966

19.01 Indira Gandhi udnævnes efter faderen Jawaharlal Nehru til premierminister i Indien

02.05 Maos kulturrevolution 'der skal rense kineserne for deres fortid' begynder i Kina. *"Den lille røde"* med Maos citater bliver kulturrevolutionens bibel og studeres overalt i folkerepublikken som en lommeguide for handling i enhver situation

22.11 Ved Folketingsvalget fordobler SF sit mandattal fra 10 til 20, og for første gang er der arbejderflertal i folketinget. Det får Jens Otto Krag til at sige de berømte ord: "Man har et standpunkt, indtil man tager et nyt", da han tidligere har forsvoret samarbejde med SF.

Charles de Gaulle trækker Frankrig ud af NATOs militære samarbejde i protest mod supermagternes atomvåbenmonopol

Den seksuelle frigørelse hjælpes på vej med legaliseringen af p-pillen til almindelig brug efter recept

1960'ERNE

Merete Voldstedlund · Anne Sofie Byder

Anne Sofie Byder · Niels Ellegaard

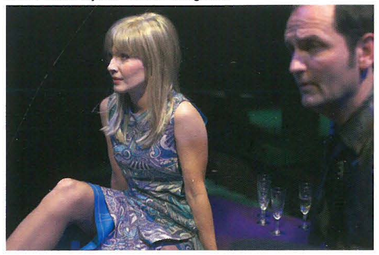

Henning Olesen · Lars Høy

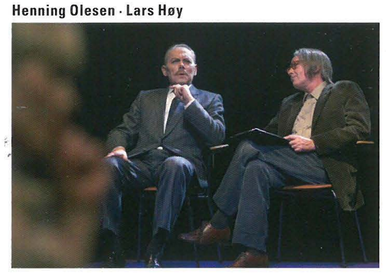

Henning Olesen · Lisbet Lundquist

Søren Byder · Ene Øster Bendtsen

1967

31.01 Poul Henningsen (PH) dør

15.04 400.000 demonstrerer mod Vietnam-krigen uden for FN bygningen i New York

21.04 En militærjunta tager ved et kup magten i Grækenland. Kong Konstantin og hans danske dronning Anne-Marie drives på flugt til Rom. Først i 1974 får Grækenland igen en demokratisk regering

29.04 Hippie musicalen *Hair* uropføres i New York. *Hair* får danmarkspremiere på Gladsaxe Teater i 1968. På scenen ses bl.a. Sanne Salomonsen, Eddie Skoller og Brødrene Olsen.

10.05 Mick Jagger og Keith Richards fra Rolling Stones stilles for retten for narkobesiddelse

02.06 Folketinget afskaffer forbudet mod pornografiske tekster. Billedpornoen frigives dog først i 1969

03.06 Den danske regering gennemfører en meromsætningsafgift (momsen) på 10%

05.06 Seksdages-krigen i Mellemøsten bryder ud, da den egyptiske præsident Nasser forsøger at blokere Israels adgang til Rødehavet. Seksdageskrigen udspiller sig mellem, på den ene side, Israel og på den anden side Egypten, Jordan, Syrien og Irak. Israel erobrer Sinaihalvøen, Vestbredden, Gazastriben og Golanhøjderne

10.06 Tronfølgeren prinsesse Margrethe gifter sig med grev Henri de Monpezat

25.06 Muhammed Ali idømmes 5 års fængsel og fratages sin VM titel pga. militærnægtelse

27.07 Homoseksualiteten legaliseres i England

09.10 Revolutionshelten Che Guevara tages til fange og skydes af tropper i Bolivia. Che er gjort til ikon i den cubanske revolution og til symbol for millioner af revolutionære verden over

17.12 Utilfredse SF'ere bryder ud og danner et nyt parti, Venstresocialisterne (VS). Erik Sigsgaard erklærer på det stiftende møde, at VS skal være et 'åbent, medlemsdemokratisk parti' der forsøger sig med 'nye arbejdsformer' og 'kollektiv ledelse'

I San Francisco når Flower Power bevægelsen sit højdepunkt, og også København får sin 'Summer of Love', hvor hundredvis af unge i spraglet tøj og med blomster og 'love' malet på kinderne holder 'love in's' i Kongens Have og på Langelinie

Diktatoren Ceausescu kommer til magten i Rumænien. Ceausescu bliver væltet i 1989 og henrettes 25.12 sammen med sin kone af tidligere rådgivere efter en retssag

Bent Christensens tv-serie *Ka' De li' østers?* får premiere

Tidsskriftet Politisk Revy står bag det første officielle LSD-trip i Danmark, hvor fem unge indtager LSD under opsyn af en reporter (Ebbe Kløvedal Reich), en fotograf og en amerikansk syreprofet

Povl Dissing synger *25 minutter endnu* til forargelse for mange og Peter Thorup optræder som frontfigur i en af tidens markante grupper The Beefeaters

1968

23.01 Ved folketingsvalget mister Socialdemokratiet og SF stemmer og vejen er banet for en borgerlig flertalsregering bestående af Det radikale Venstre, Konservativt Folkeparti og Venstre. Det radikale Venstres leder Hilmar Baunsgaard bliver statsminister med Poul Hartling som udenrigsminister

22.03 Majrevolten er betegnelsen for sociale uroligheder i Frankrig i maj-juni 1968. Det begynder som et studenteroprør i Nanterre, breder sig til Paris og udvikler sig til generalstrejke med 7-10 mio. strejkende. Med »maj 68« får ungdomsoprøret sit mest dramatiske udtryk, og Frankrig sin største sociale opstand i nyere tid. Studenteroprøret herhjemme begynder på Københavns Universitet af psykologistuderende

02.04 Personnummersystemet indføres. Alle personer bosat i Danmark 2. april 1968 får indsat de personoplysninger man kender og tildeles et personnummer (CPR)

04.04 Den amerikanske borgerrettighedsforkæmper Martin Luther King myrdes i Memphis

11.04 Den tyske studenterleder Rudi Dutschke, som spiller en ledende rolle i det vesttyske studenteroprør bliver hårdt såret ved et attentat på åben gade i Vestberlin. Dutschke bosætter sig i 1971 i Århus, hvor han dør i 1979

26.05 Danmarks kronprins Frederik fødes

05.06 Senator Robert F. Kennedy myrdes i Los Angeles

25.07 Pave Paul VI udsender en rundskrivelse, 'Humanæ vitæ', der fastholder forbud mod enhver form for kunstig prævention

Søren Byder · Sarah Gottlieb

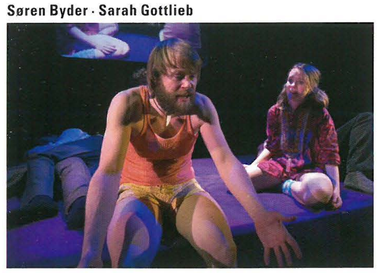

Lisbet Lundquist · Annika Johannessen

21.08 Fem Warszawapagtlandes invasion af Tjekkoslovakiet afbryder Alexander Dubceks reformproces. 'Pragforåret' betegner den liberalisering der fandt sted i Tjekkoslovakiet fra januar 1968, da Alexander Dubcek afløste Antonín Novotný som leder af Det Tjekkoslovakiske Kommunistparti.

05.11 Richard Nixon vinder præsidentvalget i USA

Seksualoplysningen får et gennembrud da man i Ekstra Bladets mandagsudgave kan læse Inge og Sten Hegelers sexbrevkasse 'Spørg Inge og Sten' med mottoet "Lykken er at vide, hvad der er normalt – og det normale har vide rammer."

I København samles ca. 25.000 til den største demonstration mod Vietnam-krigen i Danmark

Dansktoppen med Jørn Hjorting som vært sendes første gang på DR

Savage Rose slår igennem med debut LP'en *The Savage Rose* og Burnin' Red Ivanhoe debuterer i Brøndby Pop Club

Der kommer for alvor gang i dannelsen af danske kollektiver. En gruppe fra Studentersamfundet opretter Svanemølle-kollektivet i København – senere kendt som Maos Lyst. Her beslutter beboerne at tage fælles efternavn, Kløvedal. En del af beboerne bliver senere kendte i kulturlivet.

Kilder:
Den Store Danske Encyklopædi.
www.leksikon.org.
***Ung i 60'erne*, Jens-Emil Nielsen**

CHRISTIAN KAMPMANN (1939-1988)

Christian Kampmann voksede op i et velhavende miljø i Rungsted. Hans fornemme, velstående familie omfatter bl.a. oldefaderen, der var provst i Hjørring, farfaderen, som var chef for Kampmann & Herskind, faderen, Niels Ølgaard Kampmann, der var prokurist og administrerende direktør for Det Danske Trælastkompagni, den kendte arkitekt Hack Kampmann (arkitekten bag bl.a. Aarhus Teater) og Per Kampmann civilingeniør og en af skaberne af SAS.
Christian Kampmann blev student i 1957, og uddannede sig herefter til journalist med et udbyggende studieår i USA. Fra 1964 til 70 var han ansat på TV-Avisen, derefter et år som kulturmedarbejder på dagbladet Information. Allerede i 1962 debuterede Christian Kampmann som forfatter med novellesamlingen *Blandt Venner*. Men fra 1972 fik han med romanen *En tid alene* så stor succes som forfatter, at han nu helt kunne hellige sig dette erhverv.
Christian Kampmann hører til 60'ernes og 70'ernes nyrealistiske retning inden for litteraturen. Han er inspireret af journalistikken og den daglige omgang med virkeligheden. Hans forfatterskab kan ses som et vidnesbyrd om den mentale danmarkshistorie fra efterkrigstiden og frem til 1980'erne. Han skildrer ofte middel- og overklassens miljøer samt personer, som har svært ved at finde sig til rette under disse miljøers konventioner og stramme bånd. Hovedværket, *Sagaen om Familien Gregersen*, som omfatter de fire romaner *Visse hensyn* (1973), *Faste forhold* (1974), *Rene linjer* (forår 1975) og *Andre måder* (efterår 1975) skildrer en overklassefamilies liv fra 1954 til 74.
Christian Kampmann var gift med musikpædagogen Therese Koppel fra 1962-72. Sammen fik de to børn. I 1975 ved udgivelsen af *Andre måder* stod Christian Kampmann frem på tv og i pressen og erklærede sig som biseksuel. Han gik aktivt ind i kampen for bøssers og lesbiskes rettigheder, bl.a. gennem redaktionsarbejdet med tidsskriftet *Seksualpolitik* (1975-78). Fra 1975 levede han samme med forfatterkollegaen Jens Michael Schau.
Christian Kampmann blev i 1988 dræbt af sin samlever.

Vi skriver også om kulturen - HVER DAG

MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

FOLKEMORD

FOLKEMORD
ELLER MIN LEVER ER MENINGSLØS
AF **WERNER SCHWAB**
PREMIERE
SCALA 05.05.06

ISCENESÆTTELSE
MADELEINE RØN JUUL
SCENOGRAFI
MANFRED BLAIMAUER
MEDVIRKENDE
MARTIN GREIS
KAREN-LIS AHRENKIEL
PETER JØRDE
ANNE-VIBEKE MOGENSEN
IDA LAUB OKSEN
KRISTINE NØRGAARD
MERETE VOLDSTEDLUND

FORESTIL dig en etageejendom i en østrigsk by få har hørt om. Her regerer klassesamfundet på alle måder. **I KÆLDEREN** bor den største blandt pavens fans, den katolske fru Orm og sønnen Herrmann, som hun aldrig har ønsket sig. Noget hun til stadighed minder ham om. Han har klumpfod og drømmer om en kunstnertilværelse langt borte fra den afskyelige gamle so, som han kalder mor. Og afskyen er gensidig. De ønsker hverandre pokker i vold, som regel ved verbal mishandling. Indtil Herrmann provokeres til håndgribeligheder... **I STUEN** bor Kovacic, indvandrer og kolerisk hustyran som har ambitioner om at blive mere østrigsk end østrigerne. Småborgerlig materiel, velstand og pyntelighed udadtil. Noget vulgær tilstand indad. De ikke helt uskyldige døtre bliver gramset på både her og der af far. Alt imens familien drikker sig "ned i festlig åndsfraværr" og nyder tilværelsen og deres ÅH SÅ lækre møbler ... **RÆDSLERNE FORTSÆTTER** på øverste etage, hvor aristokraten fru Nagh residerer. Kynisk og arrogant, med had til det meste, specielt "børn og arbejdspladser". Hun prøver forgæves at drikke sig til en mening med livet. "Min mening var at give det meningsløse en lige stor chance", udtaler hun efter at have inviteret undermenneskene i de nedre gemakker til en fatal fødselsdagsmiddag ... **VELKOMMEN** til Schwabs vidtløftige og syrede cirkus!